

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Departament Budżetu i Finansów

KBF-4101-006-04/2014

P/14/015

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
ul. Filtrowa 57, 02-056 Warszawa
T +48 22 444 52 31, F +48 22 444 52 24
kbf@nik.gov.pl
Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-14, 00-950 Warszawa 1

I. Dane identyfikacyjne kontroli

<i>Numer i tytuł kontroli</i>	P/14/015 – Realizacja rządowego programu wspierania przedsiębiorczości z wykorzystaniem poręczeń i gwarancji Banku Gospodarstwa Krajowego.
<i>Jednostka przeprowadzająca kontrolę</i>	Najwyższa Izba Kontroli Departament Budżetu i Finansów
<i>Kontroler</i>	Jerzy Kukurba, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr 88802 z dnia 3 września 2014 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
<i>Jednostka kontrolowana</i>	Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski Spółka Akcyjna, 02-515 Warszawa, ul. Puławska 15, (dalej: PKO BP SA lub Bank).
<i>Kierownik jednostki kontrolowanej</i>	Zbigniew Jagiełło, Prezes Zarządu PKO BP SA (dowód: akta kontroli str. 7-10)

II. Ocena kontrolowanej działalności

<i>Ocena</i>	Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości ¹ realizację przez PKO BP SA rządowego programu „Wspieranie przedsiębiorczości z wykorzystaniem poręczeń i gwarancji Banku Gospodarstwa Krajowego” w okresie od 2011 r. do czasu zakończenia kontroli.
<i>Uzasadnienie oceny</i>	NIK ocenia pozytywnie wykorzystanie limitów w przypadku portfelowej linii gwarancyjnej de minimis na poziomie 80,2%. W niewielkim stopniu zostały natomiast wykorzystane limity w przypadku portfelowej linii poręczeniowej (zwłaszcza dotyczące limitu na podstawie umowy zawartej w 2013 r. - 3,7%) oraz niewielka była skala poręczeń indywidualnych. Stwierdzone w toku kontroli nieprawidłowości polegały na: – niezgodnym z warunkami zawartych umów przygotowaniu wezwań do zapłaty (niepełna dokumentacja) w ramach portfelowej linii poręczeniowej (we wszystkich czterech zbadanych przypadkach) oraz portfelowej linii gwarancyjnej de minimis (we wszystkich pięciu zbadanych przypadkach), co skutkowało wydłużeniem okresu między złożeniem wezwania a wypłatą poręczenia lub gwarancji przez Bank Gospodarstwa Krajowego;– przyjmowaniu od kredytobiorców wniosków o udzielenie gwarancji wypełnianych niezgodnie z warunkami umowy zawartej z BGK, co skutkowało odmową wypłaty gwarancji przez BGK (27 przypadków);– przygotowaniu z opóźnieniem wezwań do zapłaty, co uniemożliwiało ich dostarczenie do BGK w terminie obowiązywania gwarancji lub poręczenia (15 przypadków²);– przyjmowaniu wniosków o udzielanie gwarancji lub poręczenia w przypadku umów kredytowych, które na podstawie umów zawartych z BGK, nie mogły być objęte poręczeniem lub gwarancją (9 przypadków³).

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

² Trzy odmowy dla poręczeń na podstawie umowy portfelowej linii poręczeniowej oraz 12 odmów dla gwarancji na podstawie portfelowej linii gwarancyjnej de minimis

³ Pięć odmów dla poręczeń na podstawie umowy portfelowej linii poręczeniowej oraz 4 odmowy dla gwarancji na podstawie portfelowej linii gwarancyjnej de minimis.

III. Wyniki kontroli

1. Przestrzeganie procedur udzielania poręczeń i gwarancji BGK w trybie indywidualnym oraz w trybie portfelowym

Opis stanu faktycznego

W ramach realizacji rządowego programu „Wspieranie przedsiębiorczości z wykorzystaniem poręczeń i gwarancji Banku Gospodarstwa Krajowego”, PKO BP SA podpisał z BGK cztery umowy dotyczące udzielania poręczeń i gwarancji indywidualnych oraz wykorzystania limitów poręczeń i gwarancji portfelowych⁴. Dla trzech z tych umów określono limity, natomiast w pierwszej umowie o współpracy nr 1/BGK/2011 z 2 czerwca 2011 r. dotyczącej poręczeń indywidualnych takiego limitu nie określono. Umowa nr 4/PLD/2013 dotycząca portfelowej linii gwarancyjnej w ostatecznej swojej wersji⁵ określała limit udzielonych gwarancji na okres od podpisania umowy do 25 kwietnia 2015 r. na 4,3 mld zł (w tym na okres od 1 stycznia 2014 r. na 2,0 mld zł). Limit ten na dzień 30 września 2014 r. został wykorzystany w 80,2% (31.313 gwarancji na kwotę 3.446,7 mln zł). W przypadku umowy poręczeniowej linii kredytowej nr 6/PLP/2012 w okresie jej obowiązywania, tj. od 12 września 2012 r. do 11 września 2013 r. limit wyniósł 100 mln zł i został wykorzystany w 51,4% (215 poręczeń na kwotę 51,4 mln zł). W przypadku drugiej umowy poręczeniowej linii kredytowej nr 6/PLP/2013 limit został zmniejszony do 50 mln zł, a jego dotychczasowe wykorzystanie wyniosło 3,7% (trzy poręczenia na kwotę 1,86 mln zł). Bank nie wykorzystywał możliwości zwiększenia atrakcyjności tego produktu poprzez obniżenie stosowanych przez siebie opłat.

(dowód: akta kontroli str. 11-496, 653 i 695)

1.1. Poręczenia indywidualne

Opis stanu faktycznego

W okresie objętym kontrolą PKO BP SA zawarł sześć umów kredytowych o wartości 19.747,1 tys. zł, które zostały objęte indywidualnym poręczeniem BGK. W trzech przypadkach umowy poręczenia nie są czynne (dwa poręczenia wygasły, a w jednym poręczenie zostało zwolnione, ponieważ nastąpiła całkowita spłata kredytu). Aktualnie obsługiwane są trzy umowy na łączną kwotę kredytu 11.432,5 tys. zł, kwota poręczenia to 4.793,8 tys. zł. Do badania wybrano dwie umowy poręczenia⁶.

Poręczeń udzielono zgodnie z postanowieniami umowy z dnia 2 czerwca 2011 r. między PKO BP SA a BGK, aczkolwiek działania PKO BP SA wydłużyły okres ich udzielania.

W przypadku pierwszego wniosku o poręczenie Oddział Banku w Szczecinie - Regionalne Centrum Korporacyjne w Koszalinie nie przesłał wszystkich wymaganych przez BGK na mocy § 2 Umowy nr 1/BGK/2011 dokumentów do właściwego oddziału BGK. W związku z niedostarczeniem wymaganych dokumentów (promesy udzielenia kredytu oraz wyników analizy stanowiącej podstawę do udzielenia kredytu) BGK w dniu 17 lipca 2013 r. zwrócił Bankowi wniosek. NIK przyjmuje, że brak dostarczenia wymaganych dokumentów wynikał z wydłużenia procedury udzielania kredytu spowodowanego skomplikowanym przypadkiem (trzykrotnie były wydawane opinie prawne dotyczące proponowanych zabezpieczeń kredytu). W rezultacie promesa udzielenia kredytu została wystawiona z datą 8 sierpnia 2013 r. Po otrzymaniu stosownych dokumentów BGK w dniu 3 września 2013 r. podjął decyzję o udzieleniu poręczenia. Umowa kredytu, jak i umowa poręczenia zostały popisane 24 września 2013 r. Umowa poręczenia obejmowała 28,57% kwoty przyznanego kredytu.

⁴ Umowa o współpracy nr 1/BGK/2011 z 2 czerwca 2011 r., umowa portfelowej linii poręczeniowej nr 6/PLP/2012 z 12 września 2012 r., umowa portfelowej linii poręczeniowej nr 6/PLP/2013 z 7 listopada 2013 r., umowa portfelowej linii gwarancyjnej de minimis nr 4/PLD/2013 z dnia 4 marca 2013 r.

⁵ Po Aneksie nr 6 z dnia 27 czerwca 2014 r.

⁶ Umowy nr 521020227910000789600608380 i 63102040270000119601864800.

W tym samym dniu została zapłacona BGK opłata prowizyjna w wysokości 2% wartości poręczenia, pomniejszona o opłatę za rozpatrzenie wniosku o udzielenie poręczenia. Kredyt jest monitorowany i do czasu zakończenia kontroli nie było wypłat na rzecz PKO BP SA.

W przypadku drugiego wniosku do oddziału BGK nie zostały przesłane wszystkie wymagane § 2 umowy nr 1/BGK/2011 zawartej między PKO BP SA i BGK dokumenty (załączniki, o których mowa w Części B punkt II Wniosku o udzielenie poręczenia). Oddział PKO BP S.A. w Poznaniu dwukrotnie, na wniosek oddziału BGK, uzupełniał wymaganą dokumentację. Ponadto w związku z podwyższonym ryzykiem kredytowym BGK poinformował Bank, że maksymalna wysokość poręczenia nie może być wyższa niż 50% kwoty kredytu (wnioskowana wysokość poręczenia obejmowała 80% kwoty kredytu). Na skutek konieczności uzupełniania dokumentacji wniosku o udzielenie poręczenia oraz konieczności zmiany umowy kredytowej (zmniejszenie kwoty poręczenia wiązało się z ponownym przeprowadzeniem analizy kredytowej przez Bank, wydłużeniem terminu skorzystania przez klienta ze środków kredytowych oraz zmianą warunków zabezpieczenia spłaty kredytu) wydłużył się okres pomiędzy złożeniem wniosku a podpisaniem umowy poręczenia. Wniosek został złożony 18 października 2012 r., a umowę poręczenia podpisano 17 kwietnia 2013 r. Brak złożenia pełnej dokumentacji wydłużył procedurę o 2,5 miesiąca. W dniu 19 kwietnia 2013 r. została przekazana BGK opłata prowizyjna w wysokości 2% wartości poręczenia. Kredyt jest monitorowany i do czasu zakończenia kontroli nie było wypłat poręczenia na rzecz PKO BP SA.

(dowód: akta kontroli str. 643-651 oraz 805-1102)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki stwierdzono nieprawidłowość polegającą na przesłaniu niekompletnego i niezgodnego z wymaganiami umowy zawartej między PKO BP S.A. i BGK wniosku o udzielenie poręczenia w przypadku jednego z dwóch badanych wniosków, co wydłużyło zawarcie umowy poręczenia o 2,5 miesiąca.

1.2. Portfelowa linia poręczeńiowa

Opis stanu
faktycznego

Według stanu na dzień 30 czerwca 2014 r. na podstawie umowy nr 6/PLP/2012 czynne były 104 umowy o zadłużeniu kapitałowym 32,8 mln zł oraz zadłużeniu poręczonym 17,4 mln zł. Z tego 44,2% kredytów w ujęciu ilościowym, a 41,2% kredytów w ujęciu wartościowym było w sytuacji normalnej. W przypadku całego portfela kredytów obrotowych udzielonych przez PKO BP SA małym i średnim przedsiębiorcom odsetek kredytów w sytuacji normalnej wynosił w ujęciu ilościowym 64,6%, a w wartościowym 70,1%. Bank niższą jakością portfela kredytowego uzasadniał tym, że w ramach tej umowy nie są udzielane nowe kredyty, a w związku z tym, że spłacane są kredyty w sytuacji normalnej zwiększa się liczba kredytów w sytuacji nieregularnej. Bank nie widział potrzeby prowadzenia analizy tej sytuacji.

(dowód: akta kontroli str. 497-554)

W wyniku realizacji umowy portfelowej linii poręczeńiowej BGK wypłacił 10 poręczeń na kwotę 3,6 mln zł, tj. 7,0% ogółu udzielonych poręczeń. W toku kontroli zbadano cztery kredyty objęte poręczeniami⁷, w przypadku których dokonane były wypłaty poręczeń na kwotę 2,4 mln zł, co stanowiło 66,7% ogółu wypłat. Kredytów udzielono zgodnie z procedurami obowiązującymi w PKO BP SA. Badanie wykazało, że przy obejmowaniu ww. kredytów poręczeniami Bank realizował postanowienia umowy nr 6/PLK/2012.

⁷ Umowy nr 13102049550000790201679265, 14102049550000739600482513, 201020185530000909600543140 i 83102010550000990202303527

Należy zauważyć, że Bank jako jedną z barier przy udzielaniu portfelowej linii poręczeniowej wskazywał wysoką cenę poręczenia. Jednocześnie, mimo że poręczenia obniżały ryzyko Banku nie obniżał marży kredytowej. Prowadziło to do kumulowania się obciążeń pogarszającego atrakcyjność produktu.

(dowód: akta kontroli str. 503-506 oraz 693-695)

Ustalone
nieprawidłowości

W działaniu jednostki kontrolowanej stwierdzono następujące nieprawidłowości:

- Dla czterech badanych przez NIK umów w ramach 6/PLP/2012 okres od złożenia wezwania do zapłaty do wypłacenia poręczenia wyniósł od trzech do sześciu miesięcy. We wszystkich przypadkach BGK wzywał PKO BP SA do uzupełnienia dokumentów, co wydłużało proces wypłaty poręczenia. Wysyłane przez Departament Restrukturyzacji i Windykacji Klienta Korporacyjnego, Oddział-Centrum Restrukturyzacji i Windykacji Biuro w Gdańsku, Oddział-Centrum Restrukturyzacji i Windykacji w Warszawie Biuro w Krakowie (dwa wezwania) wezwania do zapłaty nie zawierały wszystkich dokumentów wymaganych § 10 umowy portfelowej linii poręczeniowej 6/PLP/2012.
- Zgodnie z informacją przekazaną przez Bank w przypadku ośmiu transakcji kredytowych na łączną kwotę 2,2 mln zł BGK odmówił wypłaty poręczenia. Przyczyną odmowy w pięciu przypadkach było zawarcie umów kredytowych przed datą zawarcia umowy portfelowej linii poręczeniowej, tj. przed 12 września 2012 r. Oznacza to, że kredyty te nie powinny być zgodnie, z postanowieniami § 3 ust. 2 umowy linii poręczeniowej, objęte poręczeniem. Dotyczyło to wezwań do zapłaty przygotowanych przez Oddział-Centrum Restrukturyzacji i Windykacji Biuro w Warszawie. W trzech przypadkach BGK odmówił wypłaty poręczenia z uwagi na to, że PKO BP SA zgłosił roszczenie z tytułu poręczenia spłaty kredytu po terminie obowiązywania poręczenia. Dotyczyło to wezwań do zapłaty przygotowanych przez Oddziały Centrum Restrukturyzacji i Windykacji Biura w Warszawie, Olsztynie i we Wrocławiu.

(dowód: akta kontroli str. 652-653, 696-708 oraz 1103-1510)

Zdaniem NIK przyczyny odmów wskazują na niewystarczający nadzór nad realizacją umowy portfelowej linii poręczeniowej.

1.3. Portfelowa linia gwarancyjna de minimis

Opis stanu
faktycznego

Według stanu na dzień 30 czerwca 2014 r. na podstawie umowy nr 4/PLD/2013 czynnych było 27.136 umów o zadłużeniu kapitałowym w wysokości 4.042,8 mln zł oraz zadłużeniu gwarantowanym w wysokości 2.267,4 mln zł. Kredyty w sytuacji normalnej stanowiły w ujęciu ilościowym 75,4% udzielonych kredytów, a w wartościowym 72,5%. Jakość portfela kredytowego była lepsza niż w przypadku portfela kredytów obrotowych ogółem udzielanych małym i średnim przedsiębiorstwom przez PKO BP SA. Kredyty objęte portfelową linią gwarancyjną de minimis stanowiły w ujęciu ilościowym 25,6% całości kredytów obrotowych udzielonych przez Bank małym i średnim przedsiębiorcom, a w wartościowym 9,5%.

(dowód: akta kontroli str. 500-502)

W przypadku udzielania gwarancji Bank stosuje dla klientów dwie podstawowe preferencje dla klientów. W przypadku kredytów obrotowych wydłużany jest okres kredytowania z 12 do 24 miesięcy, a w przypadku kredytów inwestycyjnych istnieje możliwość finansowania celów inwestycyjnych na poziomie 100% wartości przedsięwzięcia inwestycyjnego (standardowo wymagany jest 20% wkład własny). Drugą preferencją jest możliwość przyjęcia zabezpieczenia w formie gwarancji de minimis w miejsce innego zabezpieczenia. Bank stosuje także niższą minimalną marżę kredytową w związku

z podwyższonym ratingiem transakcji (dotyczy to grupy kredytów ocenianych metodą ratingową).

(dowód: akta kontroli str. 503-506 i 695)

W wyniku realizacji umowy portfelowej linii gwarancyjnej de minimis BGK wypłacił 34 gwarancje na kwotę 11,8 mln zł. Zbadano pięć umów kredytowych⁸ objętych gwarancjami de minimis, w przypadku których nastąpiła wypłata gwarancji na kwotę 4,9 mln zł, tj. 41,5% kwoty wypłaconych przez BGK gwarancji. Kredytów tych udzielono zgodnie z procedurami obowiązującymi w PKO BP SA. We wszystkich przypadkach kredytobiorcy posiadali zdolność kredytową. Badanie wykazało, że Bank, obejmując ww. kredyty gwarancjami, realizował postanowienia umowy nr 4/PLD/2013.

(dowód: akta kontroli str. 653 oraz 1511-1970)

Spośród pięciu badanych umów kredytowych cztery dotyczyły kredytów udzielonych na kwotę 1 mln zł, a jedna na kwotę 5 mln zł. W przypadku niższych kredytów, we wszystkich czterech przypadkach marża banku wyniosła 6,9%, a opłata za udzielenie kredytu 2% (w jednym przypadku ocena zdolności kredytowej była inna niż w pozostałych trzech przypadkach). W przypadku piątej umowy opłaty te wyniosły odpowiednio 2,7% i 0,65% (dla tego kredytobiorcy Bank określił zdolność kredytową jako słabą). W swojej kontroli BGK zwracał uwagę na brak stosowania podstawowych korzyści w postaci zmniejszenia prowizji za udzielenie kredytu i zmniejszenia wielkości marży odsetkowej⁹.

(dowód: akta kontroli str. 503-506, 695 oraz 1511-1513)

W badanej próbie okres od złożenia wezwania do zapłaty do wypłacenia poręczenia wyniósł odpowiednio od dwóch miesięcy (jedna umowa) do trzech miesięcy (cztery umowy)¹⁰. We wszystkich przypadkach PKO BP SA był wzywany do uzupełnienia dokumentów. Należy zaznaczyć, że w jednym przypadku BGK wezwał do przesłania dokumentów, których część była przekazana wcześniej przez PKO BP SA na podstawie § 8 ust. 6 umowy (czynności sprawdzające prawidłowość udzielenia gwarancji).

W jednym przypadku BGK po wypłaceniu gwarancji poinformował, że zostanie wszczęty proces nadzoru przez BGK nad wykonywaniem czynności powierzonych w ramach Umowy, o którym mowa w § 14 Umowy w celu stwierdzenia, czy w świetle zapisów ww. umowy kredyt mógł zostać objęty gwarancją¹¹.

(dowód: akta kontroli str. 1511-1970)

Zgodnie z dokumentami przekazanymi przez Bank, według stanu na dzień 27 listopada 2014 r., BGK odmówił wypłaty gwarancji na podstawie umowy 4/PLD/2013 w przypadku 45 transakcji kredytowych na łączną kwotę 8,2 mln zł. W 27 przypadkach przyczyną odmowy wypłaty gwarancji było nieprawidłowe wezwanie do zapłaty (brak niektórych dokumentów wymaganych na podstawie § 10 umowy nr 4/PLD/2013), w 12 przypadkach wezwanie do zapłaty sporządzone przez PKO BP SA wpłynęło do BGK po terminie obowiązywania gwarancji. W pięciu przypadkach, zgodnie z warunkami umowy nr 4/PLD/2013, kredyt nie mógł być objęty gwarancją. W dwóch przypadkach, z uwagi na oświadczenia Kredytobiorców, iż na dzień składania wniosku o udzielenie gwarancji, ciążył

⁸ Umowy nr 25102010550000920203024460, 79102010260000120201421916, 3812031470000820200949289, 51102010130000010202725893 i 37102043910000630201280510

⁹ Kontrola prawidłowości obejmowania kredytów gwarancjami de minimis przeprowadzona przez BGK w PKO BP SA na przełomie 2013 i 2014 r.

¹⁰ Zgodnie z §10 pkt 3 umowy nr 4/PLD/2013 BGK zobowiązany jest do wypłaty gwarancji w terminie 15 dni roboczych od otrzymania kompletnego wezwania do zapłaty.

¹¹ Do czasu zakończenia kontroli nie zostało wszczęte postępowanie w tej sprawie.

na nich obowiązek zwrotu pomocy, wynikający z decyzji Komisji Europejskiej uznającej pomoc za niezgodną z prawem i wspólnym rynkiem. W trzecim przypadku Kredytobiorca oświadczył, że wnioskowana pomoc de minimis dotyczy działalności w sektorze transportu drogowego i przeznaczona jest na nabycie pojazdów wykorzystywanych do świadczenia usług w zakresie drogowego transportu towarowego, a zgodnie z § 4 ust 4 pkt 7 umowy pomoc de minimis może być przyznawana Kredytobiorcom działającym we wszystkich sektorach z wyjątkiem pomocy na nabycie pojazdów przeznaczonych do transportu drogowego przyznawanej Kredytobiorcom prowadzącym działalność zarobkową w zakresie transportu drogowego. W czwartym przypadku umowę kredytową podpisano przed terminem obowiązywania umowy nr 4/PLD/2013, a wprowadzający gwarancję aneks nie wydłużał okresu kredytowania, ani nie podwyższał limitu. Kredyt nie mógł być objęty gwarancją z uwagi na to, że nie zostały spełnione warunki określone w § 3 ust. 15 w związku z § 2 pkt 25 i 26 umowy nr 4/PLD/2013 (zwiększenie limitu lub wydłużenie okresu kredytowania). W piątym przypadku kredyt został uruchomiony przed datą wpisania gwarancji do rejestru (co jest niezgodne z § 4 ust. 2 umowy nr 4/PLD/2013). Natomiast w przypadku odmowy z dnia 20 maja 2014 r. BGK odmówił wypłaty gwarancji z uwagi na to, że limit kredytu udzielony na podstawie aneksu nie został uruchomiony z uwagi na nałożoną przez PKO BP S.A. blokadę limitu i dlatego nie doszło do objęcia kredytu gwarancją.

Większość odmów spowodowana była nieprawidłowym wypełnianiem wniosków o udzielenie gwarancji. Było to m.in. przedmiotem kontroli przeprowadzonej przez BGK na przełomie 2013 i 2014 roku. Zgodnie z protokołem kontroli z 19 maja 2014 r. skontrolowano 684 transakcje. W 388 przypadkach (56,7%) wnioski o udzielenie gwarancji de minimis zostały nieprawidłowo wypełnione. We wnioskach o udzielenie gwarancji de minimis stwierdzono 10 błędów, których udział w skontrolowanych transakcjach zawierał się w przedziale od 0,9% - błąd w oświadczeniu w zakresie intensywności pomocy do 22,5% - brak oświadczenia o powiązaniach z BGK. Brak dokumentów oraz ich nieprawidłowe wypełnienie (przyjmowanie prawidłowo wypełnionych wniosków należy do obowiązków PKO BP SA - § 5 umowy nr 4/PLD/2013) skutkuje odmową wypłaty gwarancji.

(dowód: akta kontroli str. . 654-669, 696-697 oraz 709-762)

W badanej przez NIK próbie pięciu kredytów objętych gwarancją de minimis niezgodnie z zasadami określonymi w § 5 pkt 1 i 5 umowy nr 4/PLD/2013 wystawiono wszystkie zaświadczenia o pomocy de minimis. W czterech zaświadczeniach nieprawidłowo przeliczono wartość pomocy wyrażoną w euro (przyjęto inny średni kurs euro niż obowiązywał w dniu udzielenia gwarancji), a w jednym przypadku zaświadczenie o pomocy wystawiono ze złą datą (zamiast daty udzielenia gwarancji wpisano datę wydania zaświadczenia). W trzech przypadkach zaniżono wartość pomocy o łączną kwotę 1.201,73 euro, a w jednym zawyżono o 292,92 euro. Przeprowadzona kontrola BGK stwierdziła 466 (68,1%) przypadków korekt zaświadczenia wydanego pierwotnie na 684 skontrolowane zaświadczenia. W wystawionych zaświadczeniach stwierdzono 248 błędów, z czego 68,5% (170) stanowił błąd polegający na podaniu błędnej wartości pomocy wyrażonej w euro. BGK zlecił skorygowanie wszystkich nieprawidłowo wystawionych zaświadczeń. Ostateczny termin realizacji zalecenia BGK został ustalony na 31 grudnia 2014 r.

(dowód: akta kontroli str. 1511-1970)

Ustalone
nieprawidłowości

Stwierdzone w toku kontroli nieprawidłowości polegały na przesyłaniu niekompletnych wezwań do zapłaty, tzn. niezgodnych z wymaganiami określonymi w § 10 umowy nr 4/PLD/2013 z przyczyn leżących po stronie Banku. Powodowało to wydłużenie procesu

wypłat gwarancji. Dla badanych umów okres od złożenia wezwania do zapłaty do wypłacenia poręczenia wyniósł odpowiednio dwa miesiące – jedna umowa oraz trzy miesiące – cztery umowy, zamiast przewidzianych w umowie poręczeniowej linii gwarancyjnej de minimis 15 dni roboczych.

W przypadku 27 gwarancji niezgodnie z § 5 umowy nr 4/PLD/2013 zostały wypełnione wnioski o udzielenie gwarancji wraz z załącznikami, co skutkowało definitywną odmową wypłaty gwarancji przez BGK¹².

W 12 przypadkach Regionalne Centra Restrukturyzacji i Windykacji PKO BP SA w Warszawie, Toruniu, Gdańsku, Katowicach, Poznaniu, Szczecinie i we Wrocławiu zbyt późno przygotowały wezwania do zapłaty, co skutkowało otrzymaniem przez oddziały BGK wezwań po terminie obowiązywania gwarancji i odmową ich wypłaty.

W pięciu przypadkach Oddziały Banku w Gdańsku, Katowicach, Krakowie i Lublinie przyjęły wnioski o udzielenie gwarancji, mimo że na podstawie umowy zawartej z BGK nie miał do tego prawa na mocy podpisanej z BGK umowy nr 4/PLD/2013¹³.

W jednym przypadku Oddział-Centrum Restrukturyzacji i Windykacji Biuro w Warszawie wystąpiło do BGK z wezwaniem do zapłaty, mimo że na skutek blokady limitu nie doszło do objęcia kredytu gwarancją BGK.

Przyczyny odmów wskazują, że niewystarczający jest nadzór nad realizacją umowy portfelowej linii gwarancyjnej de minimis.

2. Efekty realizacji Programu

Opis stanu
faktycznego

Bank, zgodnie z umowami zawartymi z BGK, monitorował prawidłowość wykorzystania kredytów, terminowość spłat kredytów oraz sytuację ekonomiczno-finansową kredytobiorców. Przekazywał terminowo do BGK raporty kwartalne o sytuacji kredytów objętych gwarancjami i poręczeniami sporządzone według wzorów stanowiących załączniki do powyższych umów oraz informacje o portfelu kredytów MŚP udzielonych przez Bank Kredytujący. Bank zgodnie z umowami, prowadził rejestry zawierające dane o umowach kredytowych objętych gwarancjami i poręczeniami, gwarancjach i poręczeniach tych kredytów, opłatach prowizyjnych oraz przeterminowaniu spłat tych kredytów. Bank, zgodnie z zapisami umów portfelowej linii poręczeniowej oraz umowy portfelowej linii gwarancyjnej de minimis odpowiednio do 10 i 5 dnia roboczego każdego miesiąca, przekazywał kopie tych rejestrów. W przypadku miesięcznych sprawozdań dotyczących umowy portfelowej linii gwarancyjnej de minimis ze względu na obszerność materiału, występowanie więcej niż jednego zdarzenia przy danej umowie kredytowej sprawozdania dzielone były na pliki. Ponadto Bank przekazywał raporty uzupełniające do sprawozdań miesięcznych, zawierające korekty do sprawozdań miesięcznych.

Bank nie posiada odrębnych procedur dotyczących pobierania i odprowadzania opłat prowizyjnych z tytułu poręczeń i gwarancji. Przy naliczaniu i odprowadzaniu opłat Bank działa na podstawie umów zawartych z BGK. W przypadku umów portfelowej linii poręczeniowej wraz z prowidzą przekazywana jest informacja, której umowy ona dotyczy. W przypadku umowy portfelowej linii gwarancyjnej de minimis Bank przekazuje w danym miesiącu zbiorczą kwotę prowizji. Na przykład za wrzesień 2014 r. Bank przekazał do BGK prowizję w kwocie 980,5 tys. zł dotyczącą 2.115 umów.

(dowód: akta kontroli str.544-642 oraz 693-695)

¹² Dotyczyło to jednostek organizacyjnych Banku będących w zakresie działania 10 Centrów Restrukturyzacji (poza Centrum Restrukturyzacji we Wrocławiu).

¹³ Szczegółowe informacje na ten temat zostały przedstawione w opisie na str. 5 i 6 wystąpienia.

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹⁴, wnosi o:

1. Opracowanie skutecznego systemu nadzoru nad realizacją umów portfelowej linii poręczeniowej i portfelowej linii gwarancyjnej de minimis, w celu wyeliminowania nieprawidłowości w wypełnianiu wniosków o udzielenie poręczenia lub gwarancji, zbył późnego przygotowywania wezwań do zapłaty oraz obejmowania gwarancjami i poręczeniami umów kredytowych niezgodnie z warunkami określonymi w umowach z BGK.
2. Rozważenie wprowadzenia rozwiązań systemowych pozwalających na obniżenie pobieranych przez Bank opłat w przypadku objęcia kredytu poręczeniem lub gwarancją.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach: jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Departamentu Budżetu i Finansów Najwyższej Izby Kontroli.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie jednego miesiąca od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, dnia grudnia 2014 r.

Kontroler
Jerzy Kukurba
Doradca ekonomiczny

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Budżetu i Finansów
Dyrektor
Stanisław Jarosz

.....
podpis

.....
podpis

¹⁴ Dz. U. z 2012 r. poz. 82 ze zm.